

**Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника**

Навчально-науковий юридичний інститут

Кафедра судочинства

Башурин Н.Я.

**СУДОВІ ТА ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ
УКРАЇНИ**

**Методичні вказівки
для підготовки до семінарських занять
студентів заочної форми навчання**

**Спеціальність – 081 Право
ОР «Бакалавр»**

Івано-Франківськ, 2023

УДК 342.5
Я 79

Затверджено на засіданні кафедри судочинства Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 6 від 24.01.2023 р.)

Башурин Н.Я. Судові та правоохоронні органи України. Методичні вказівки для підготовки до семінарських занять студентів заочної форми навчання. Івано-Франківськ. Навчально-науковий юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2023. 18 с.

Методичні вказівки розроблені на основі навчального плану навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника і призначені для підготовки до семінарських занять студентів з навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України», підготовки до здачі заліку. У вказівках викладені: завдання до семінарських і практичних занять, які включають короткі методичні рекомендації, що полегшать підготовку до занять, перелік питань, які виносяться на обговорення на занятті, контрольних питань для перевірки знань, практичних та методичних завдань. До кожної теми поданий перелік літератури, до якого включена монографічна та інші наукові джерела по темі, а також розширений перелік нормативно-правових актів, які регулюють відповідний вид відносин станом на 01.09.2022 р.

Посібник призначений для студентів, аспірантів, викладачів.

© Башурин Н.Я., 2023 рік

© Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника, 2023 рік

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Судові та правоохоронні органи України» має фундаментальне значення для студентів-правників, оскільки перед тим, як вивчити навіть базові галузі права, необхідно проаналізувати побудову судових та правоохоронних органів, засади, на яких вони формуються, з'ясувати їх завдання та основні напрямки діяльності. В процесі євроінтеграції України динаміка перетворень у сфері правотворчої і правозастосовної діяльності вимагає чітких уявлень про систему, завдання, структуру та повноваження органів судової влади та правоохоронних органів, зокрема, органів прокуратури, антикорупційних органів, органів внутрішніх справ, служби безпеки, юстиції, адвокатури та деяких інших органів, що допоможе студентам краще зрозуміти їх повноваження та функції, які вони реалізують на практиці у конкретних сферах правозахисної, правоохоронної та правозастосовної діяльності.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є діюче законодавство, яке регулює порядок організації та діяльності судових та правоохоронних органів України, їх структуру та напрями діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки: Навчальна дисципліна «Судові та правоохоронні органи України» має тісний зв'язок з такими навчальними дисциплінами як «Конституційне право», «Теорія держави і права», «Трудове право України», «Кримінальне процесуальне право України», «Цивільне процесуальне право України».

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів**:

1. Змістовий модуль 1 «Судові органи України».
2. Змістовий модуль 2 «Правоохоронні органи України».

Мета навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» – виробити в студентів загальне розуміння сутності судової та правоохоронної діяльності, допомогти їм ґрунтовніше засвоїти галузеві юридичні дисципліни при вивченні діяльності судових та правоохоронних органів щодо застосування права, забезпечення законності і правопорядку в Україні.

Основними **цілями** навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» є ознайомити студентів з необхідними джерелами права; сприяти глибокому засвоєнню нормативних актів, прищепити вміння працювати з ними; ознайомити з принципами організації судової системи в Україні та організації правоохоронних органів; дати чітке уявлення про сутність судової влади та про сутність правоохоронної діяльності.

Під час вивчення дисципліни очікується, що студенти здобудуть:

Загальні компетентності:

- Здатність до ґрунтовного аналізу і синтезу нормативно-правових актів і доктринальних джерел, що досліджуються в межах вивчення структури, правового статусу і функцій судових та правоохоронних органів.
- Здатність застосовувати здобуті знання і навички з приводу визначення компетенції судових та правоохоронних органів у практичній діяльності.
- Знання та розуміння правового статусу і повноважень судових та правоохоронних органів та розуміння професійної діяльності відповідних суб'єктів.
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними якісними знаннями у сфері судової і правоохоронної діяльності.
- Орієнтування в складній системі судових і правоохоронних органів України задля подальшого ґрунтовного вивчення основних матеріальних і процесуальних галузей права.

Фахові компетентності:

- Здатність правильно тлумачити і застосовувати норми Конституції України та чинного законодавства, які регламентують судову та правоохоронну діяльність.
- Здатність аналізувати проблемні питання теорії, практики і законотворчості у сфері правоохоронної і судової діяльності.
- Здатність до критичного та системного аналізу, порівняння і тлумачення чинного законодавства про правоохоронну та судову діяльність, а також про правовий статус тих чи інших судових і правоохоронних органів.
- Здатність застосовувати набуті теоретичні знання, а також досліджені положення законодавства про правоохоронну і судову діяльність при вирішенні практичних завдань.

Навчально-методичний посібник складено відповідно до програми дисципліни «Судові і правоохоронні органи України» та з врахуванням годин, відведених для практичних занять навчальним планом спеціальності «081 Право» для денної форми навчання. Він містить плани практичних занять, перелік питань для самоконтролю, обов'язкову і додаткову спеціальну літературу, нормативний матеріал. До кожного практичного заняття дається, крім того, домашнє завдання, яке полягає у виконанні методичних та практичних завдань.

На практичному занятті студент повинен закріпити, розширити та поглибити знання, одержані на лекціях та у процесі самостійної роботи з рекомендованими джерелами; брати активну участь у обговоренні проблемних ситуацій; навчитися самостійно аналізувати норми різних галузей права, які регулюють організацію і діяльність судових та правоохоронних органів нашої держави. Опрацювання студентами питань, винесених на практичні заняття, допоможе їм ґрунтовніше засвоїти галузеві юридичні дисципліни при вивченні діяльності судових та правоохоронних органів щодо застосування права, забезпечення законності і правопорядку в Україні.

Студенти повинні навчитись правильно застосовувати закон в реальному житті. Цьому сприятиме аналіз та вирішення поданих у посібнику задач, розв'язувати які слід лише після глибокого засвоєння основних питань теми, поданих у плані. Розв'язування задач необхідно починати з усвідомлення викладених у них фактичних обставин справи, осмислення поставлених питань. Вирішення задач має бути розгорнутим, з посиланням на відповідні норми права.

Дотримання наведених методичних порад, настанов щодо підготовки до практичних занять та до їх проведення допоможе більш глибоко засвоїти матеріал та використовувати його на практиці.

**Програмові вимоги
для здачі заліку з дисципліни «Судові та правоохоронні органи України»**

Тема 1. Предмет та система дисципліни «Судові і правоохоронні органи України». Основні поняття дисципліни «Судові і правоохоронні органи України». Поняття та види правоохоронних органів.

«Судові та правоохоронні органи України» як навчальна дисципліна, її предмет, метод та структура. Взаємозв'язок навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» з суміжними навчальними дисциплінами. Нормативні джерела навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України». Правоохоронна діяльність: поняття та характерні ознаки. Співвідношення правоохоронної, судової та правозахисної діяльності. Система суб'єктів, що здійснюють правоохоронну та правозахисну діяльність. Класифікація правоохоронних органів.

Тема 2. Судова влада: поняття та функції. Поняття, система, значення принципів судочинства.

Поняття судової влади, її характерні ознаки. Співвідношення судової влади з іншими гілками влади. Форми реалізації судової влади. Функції судової влади. Поняття та значення засад (принципів) судочинства. Система засад (принципів) судочинства: засади (принципи) судочинства, що закріплені в Конституції України (ст. 129); засади (принципи) судочинства, що закріплені в Законі України «Про судоустрій та статус суддів» (ст. 6-14); засади (принципи) судочинства, що закріплені галузевих процесуальних законах, а саме в Цивільному процесуальному кодексі України; Кримінальному процесуальному кодексі України; Господарському процесуальному кодексі України; Кодексі адміністративного судочинства.

Тема 3. Судова система України

Принципи побудови судової системи України. Передумови та порядок утворення та ліквідації судів. Поняття та види судових інстанцій в Україні. Рівні (ланки) судової системи України. Місцевий суд, його склад, повноваження та організація роботи. Види і склад апеляційних судів в Україні. Повноваження апеляційних судів. Спеціалізовані суди України та їх місце у судовій системі України. Вищий суд з питань інтелектуальної власності: порядок формування, структура та повноваження. Вищий антикорупційний суд України: порядок формування, структура та повноваження.

Верховний Суд - найвищий судовий орган України: склад, структура, повноваження. Правовий статус судді Верховного Суду. Голова Верховного Суду та його заступники. Порядок обрання та дострокового звільнення Голови Верховного Суду. Касаційний суд: види, склад, структура та повноваження. Правовий статус Голови касаційного суду та його заступників. Склад і повноваження Пленуму Верховного Суду. Велика Палата Верховного Суду: склад та повноваження. Науково-консультативна рада Верховного Суду та офіційний друкований орган.

Тема 4. Організація діяльності Конституційного Суду України. Конституційне провадження.

Правова природа Конституційного Суду України: особливості правового статусу. Конституційно-правові основи формування Конституційного Суду України. Правовий статус суддів Конституційного Суду України. Припинення повноважень судді Конституційного Суду України. Звільнення судді Конституційного Суду України з посади. Порядок обрання і призначення Голови Конституційного Суду України та його заступників. Права і обов'язки Голови Конституційного Суду України. Структура Конституційного Суду України. Характеристика основних елементів структури Конституційного Суду України. Утворення Колегій суддів Конституційного Суду України. Організація роботи Колегій суддів Конституційного Суду України. Повноваження Конституційного Суду України.

Конституційне провадження: принципи та учасники. Форми звернення до Конституційного Суду України. Види актів Конституційного Суду України. Стадії конституційного провадження: 1) внесення звернень до Конституційного Суду України. Особливості реалізації суб'єктами конституційного провадження права на «конституційне подання» та «конституційне звернення»; 2) попередня перевірка звернень та відкриття провадження справ у Конституційному Суді України; 3) порядок розгляду звернень на пленарному засіданні Конституційного Суду України; 4) прийняття рішень і висновків Конституційного Суду України.

Тема 5. Особливості правового статусу судді в Україні. Правовий статус присяжного.

Суддівський корпус: поняття та склад. Гарантії правового статусу судді. Порядок обрання, призначення та зайняття посади судді. Вимоги до кандидата на посаду судді. Права, обов'язки та обмеження суддів. Моніторинг способу життя судді. Дисциплінарна відповідальність суддів. Звільнення судді з посади та припинення його повноважень. Порядок обрання суддів на адміністративні посади та звільнення з цих посад. Особливості правового статусу присяжного в Україні.

Тема 6. Організаційне забезпечення функціонування судів та органи суддівського самоврядування

Державна судова адміністрація: статус, система органів, повноваження. Національна школа суддів України: статус і структура. Вища рада правосуддя: статус, склад та порядок формування, повноваження. Вища кваліфікаційна комісія суддів: склад, порядок формування та повноваження. Рада суддів України: склад та повноваження. Органи суддівського самоврядування: завдання, види, повноваження.

Тема 7. Прокуратура України. Національне антикорупційне бюро України.

Поняття, особливості, завдання та місце прокуратури в системі правоохоронних органів України. Функції та принципи діяльності прокуратури. Організаційна структура органів прокуратури. Поняття, завдання і повноваження спеціалізованих прокуратур: А) Спеціалізовані прокуратури у військовій та оборонній сфері Б) Спеціалізована антикорупційна прокуратура. Правовий статус Генерального прокурора в Україні. Порядок призначення Генерального прокурора на посаду та звільнення його з посади. Правовий статус прокурора.

Вимоги до осіб, які призначаються на посади прокурорів, порядок їх призначення та звільнення з посади. Припинення та зупинення повноважень прокурора. Характеристика повноважень прокурора. Національне антикорупційне бюро України: поняття, завдання, правові основи і принципи діяльності. Директор НАБУ – вимоги, порядок призначення та повноваження. Статус працівників НАБУ – вимоги, порядок призначення та повноваження.

Тема 8. Система органів Міністерства внутрішніх справ. Органи Служби безпеки України.

Міністерство внутрішніх справ України: компетенція і правові основи діяльності. Система і повноваження органів Міністерства внутрішніх справ України. Національна поліція України: завдання, система та правові основи діяльності. Повноваження Національної поліції України. Поліцейські заходи: види та загальна характеристика. Вимоги до осіб, які приймаються на службу в поліцію. Завдання, правові засади діяльності та структура Служби безпеки України. Повноваження органів Служби безпеки України.

Тема 9. Органи досудового розслідування та оперативно-розшукової діяльності. Державне бюро розслідувань.

Досудове розслідування: поняття, особливості та форми. Органи та особи, що здійснюють досудове розслідування: система, завдання та компетенція. Загальна характеристика оперативно-розшукової діяльності. Система органів оперативно-розшукової діяльності та їх правове регулювання. Поняття, завдання та правові засади діяльності Державного бюро розслідувань (далі - ДБР). Організація діяльності ДБР. Повноваження ДБР. Кадровий та керівний склад ДБР.

Тема 10. Адвокатура в Україні

Поняття та сутність інституту адвокатури. Правове регулювання адвокатської діяльності. Завдання адвокатури та принципи її діяльності. Правовий статус адвоката: порядок набуття, права та обов'язки. Обмеження щодо надання адвокатом правової допомоги. Правовий статус помічника адвоката. Організаційні форми діяльності адвокатури. Єдиний реєстр адвокатів. Види адвокатської діяльності. Адвокатська таємниця. Основні принципи адвокатської етики. Гарантії адвокатської діяльності. Дисциплінарна відповідальність адвоката. Припинення та зупинення адвокатської діяльності. Безоплатна правова допомога: види, право на надання та отримання.

Тема 11. Нотаріат в Україні

Поняття нотаріату та нотаріальної діяльності, її форми, види, принципи здійснення. Нотаріус та його правовий статус. Повноваження нотаріусів. Вимоги, які ставляться до кандидатів на посаду нотаріуса. Організаційна побудова державного нотаріату в Україні: 1) державні нотаріальні контори, 2) державні нотаріальні архіви. Дисциплінарна відповідальність державного нотаріуса. Особливості приватної нотаріальної діяльності. Порядок реєстрації приватного нотаріуса. Вимоги до робочого місця приватного нотаріуса. Особливості юридичної відповідальності приватного нотаріуса. Підстави та порядок припинення та

зупинення нотаріальної діяльності. Виконання функцій нотаріату іншими органами та посадовими особами.

Тема 12. Органи та установи юстиції

Органи та установи юстиції: система та правові засади діяльності. Міністерство юстиції України: структура, основні завдання та повноваження. Департамент нотаріату та державної реєстрації Міністерства юстиції України. Департамент державної виконавчої служби Міністерства юстиції України. Державна кримінально-виконавча служба України.

Тема 1. Судова система України

Характеризуючи особливості судової системи України варто звернути увагу на те, що судова система України будується за принципами територіальності, спеціалізації та інстанційності. Виходячи з цього слід розрізнити судову ланку та судову інстанцію.

Аналізуючи суди першої, апеляційної та касаційної інстанції не можна оминати увагою питання, пов'язані з підсудністю та підвідомчістю конкретних справ тому чи іншому суду. Дані категорії мають бути чітко осмислені студентами як і їх розмежування та співвідношення.

Систему судів складають: 1) місцеві суди; 2) апеляційні суди, 3) Верховний суд. Найвищим судовим органом у системі судів загальної юрисдикції є Верховний Суд. При вивченні даної теми слід звернути увагу на склад та структуру Верховного суду та порядок його формування.

Питання до обговорення:

1. Принципи побудови судової системи України. Передумови та порядок утворення та ліквідації судів.
2. Поняття та види судових інстанцій в Україні. Рівні (ланки) судової системи України.
3. Місцевий суд, його склад, повноваження та організація роботи.
4. Види і склад апеляційних судів в Україні. Повноваження апеляційних судів.
5. Спеціалізовані суди України та їх місце у судовій системі України.
6. Вищий суд з питань інтелектуальної власності: порядок формування, структура та повноваження.
7. Вищий антикорупційний суд України: порядок формування, структура та повноваження.
8. Верховний Суд - найвищий судовий орган України: склад, структура, повноваження.
9. Правовий статус судді Верховного Суду.

Термінологічне завдання:

Судова система України, судочинство, правосуддя, місцеві суди, підвідомчість, підсудність, інстанційність, спеціалізація, Державна судова адміністрація, слідчий суддя, Апеляційний суд, апеляція, судова палата, секретар судової палати, Голова апеляційного суду, Вищий суд з питань інтелектуальної власності, Вищий антикорупційний суд, Верховний Суд.

Контрольні запитання:

1. На яких принципах будується система судів в Україні?
2. Назвіть основні ознаки системи судів в Україні.

3. З'ясуйте, які справи підвідомчі господарським судам і які справи підвідомчі адміністративним судам України.
4. Порядок обрання суддів на адміністративні посади та звільнення з цих посад.
5. Які судові органи становлять систему судів України?
6. Які суди належать до місцевих судів?
7. Назвіть апеляційні суди з розгляду цивільних і кримінальних справ.
8. Назвіть апеляційні спеціалізовані суди України.
9. З'ясуйте, які справи підвідомчі господарським судам і які справи підвідомчі адміністративним судам України.
10. Хто може бути суддею апеляційного суду?
11. Які повноваження Голови апеляційного суду?
12. Як обирається Голова апеляційного суду та його заступники.

Методичне завдання:

Схематично зобразіть структуру Вищого антикорупційного суду/

Практичне завдання:

Задача 1.

Зважаючи на зростання кількості населення у м. Львові та, відповідно, збільшення навантаження на суди, Львівська міська рада прийняла рішення про утворення у місті ще одного – міськрайонного – суду.

Чи законним є рішення Львівської міської ради?

Задача 2.

Голова апеляційного суду Закарпатської області вніс на затвердження зборів суддів даного суду запропонований ним персональний склад судових палат. Збори суддів затвердили пропозицію голови суду.

Суддя Руденко після розподілу почав працювати у судовій палаті в цивільних справах, але через декілька тижнів звернувся до голови суду з проханням перевести його до судової палати у кримінальних справах, оскільки його попередній суддівський досвід і наукові інтереси більше пов'язані з кримінальними справами, ніж з цивільними.

Голова апеляційного суду погодився з доводами судді Руденко і своїм наказом перевів його до складу судової палати у кримінальних справах.

1. Хто визначає персональний склад судових палат?
2. Дайте оцінку правової ситуації.

Література:

Нормативний матеріал:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р.
2. Основні принципи незалежності судових органів, схвалені резолюціями Генеральної Асамблеї ООН 29 листопада та 13 грудня 1985 р.
3. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» (зі змінами і доповненнями).
4. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 р. (із змінами і доповненнями).
5. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р. (із змінами і доповненнями).
6. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. (із змінами і доповненнями).
7. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. (із змінами і доповненнями).
8. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05.1997 р. № 7 «Про посилення судового захисту прав та свобод людини і громадянина»// Право України. – 1997. – № 8. – С. 73.
9. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про застосування судами законів України про внесення змін до чинного законодавства у зв'язку із закінченням дії «Перехідних положень» Конституції України" від 6 липня 2001р. №6.
10. Регламент Пленуму Верховного Суду України, затверджений постановою Пленуму Верховного Суду України № 5 від 9 квітня 2011 р.
11. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 62 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 3 частини другої статті 18, статей 32, 33, 34, 35, 36, 37, підпункту 5 пункту 3 розділу VII «Прикінцевих та перехідних положень» Закону України «Про судоустрій України» (справа про Касаційний суд України) від 11.12.2003 № 20-рп/ 2003.
12. Положення про Науково-консультативну раду при Верховному Суді України, затверджене постановою Пленуму Верховного Суду України від 16 вересня 2011 р. № 5.

Спеціальна література:

1. Копиленко О.Л., Гончаренко В.Д., Зайчук О.В. Становлення і розвиток Верховного Суду України // Вісник Верховного Суду України. – 2003. – № 1. – С. 2 -11.
2. Самсін І.Л. Незалежність судової влади та інститут дисциплінарної відповідальності суддів в Україні // Вісник Верховного Суду України. – 2007. – № 9. – С. 2-7.
3. Селіванов М.П. Проблемні питання формування суддівського корпусу та можливі шляхи їх вирішення // Вісник Верховного Суду України. – 2005. – № 2. – С. 5-9.
4. Романюк Я., Бейцун І. Правова природа обов'язковості рішень ВСУ та вдосконалення механізму забезпечення єдності судової практики // Право України. – 2012. – № 11-12. – С. 122-136.
5. Пасенюк О.М. Україна: вітчизняна модель адміністративної юстиції // Вісник Верховного Суду України. – 2005. – № 3. – С. 33-37.

6. Полешко А. Перспективи запровадження в Україні адміністративної юстиції // Право України. – 2003. – № 1. – С. 11-13.
7. Притика Д. Діяльність господарських судів України в умовах судової реформи // Право України. – 2002. – № 12. – С.4-9.
8. Притика Д. Сучасний стан та перспективи розвитку господарського судочинства // Право України. – 2005. – № 9, № 37.
9. Самсін І. Побудова української моделі адміністративного судочинства: теоретикопрактичні проблеми // Право України. – 2006. – № 10. – С. 3-9.
10. Бублик Н.С. Коспект лекцій з навальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» / Н.С. Бублик / Дніпро. – 2019 рік. 172 с.
11. Судові та правоохоронні органи: навчальний посібник / М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, Ю. С. Назар, М. Т. Гаврильців, Г. Ю. Лук'янова, А. І. Годяк, М. М. Бліхар. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. – 388 с.
12. Попадинець Г.О. Сутність, зміст та основні ознаки судової влади / Г.О. Попадинець / Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. – 2021. - №4. С. 114-117.
13. Щерблюк О. В. Організаційні основи судоустрою в Україні. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». – Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2021.
14. Кузь І., Метью К. Стівенсон. Вищий антикорупційний суд України. Інновації для безстороннього правосуддя. 2020. URL: <https://www.u4.no/publications/ukraines-high-anti-corruption-court-ukranian.pdf>
15. Подорожна Т., Худик А. Вищий антикорупційний суд як вищий спеціалізований суд в Україні: проблеми конституційно-правового статусу. Український часопис конституційного права. – 2021. – №2. С. 42-54. URL: <https://www.constjournal.com/wp-content/uploads/issues/2021-2/pdfs/5-tetiana-podorozhna-andrii-khudyk-vyshchyi-antykoruptsiinyi-sud-ukrainy-yak-vyshchyi-spetsializovanyi-sud-ukraini.pdf>
16. Кісліцина І. Утворення Вищого суду з питань інтелектуальної власності в Україні: дискусійні питання. Підприємництво, господарство і право. – 2020. – №7. С. 383-393. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/7/66.pdf>
17. Санін Б. Створення Вищого суду з питань інтелектуальної власності: питання, які залишилися без відповіді. 2020. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Download?id=00f6a013-b50b-4444-9de5-a55db8c742ac>

Тема 2. Прокуратура України. Національне антикорупційне бюро України.

(2 год)

Органам прокуратури належить особливе місце в механізмі гарантій законності. Участь прокурора у здійсненні судочинства полягає у його праві реагувати на незаконні судові

рішення, шляхом внесення відповідно апеляційного та касаційного подання, а це означає, що органи прокуратури допомагають судовій владі у забезпеченні правосуддя. Прокуратура є державним правоохоронним органом, на який покладається завдання здійснення нагляду за дотриманням і правильним застосуванням законів в Україні. Ці та ряд інших питань повинні бути детально проаналізовані та засвоєні в процесі вивчення даної теми студентами.

Питання до обговорення:

1. Поняття, особливості, завдання та місце прокуратури в системі правоохоронних органів України.
2. Функції та принципи діяльності прокуратури.
3. Організаційна структура органів прокуратури.
4. Поняття, завдання і повноваження спеціалізованих прокуратур:
  - А) Спеціалізовані прокуратури у військовій та оборонній сфері
  - Б) Спеціалізована антикорупційна прокуратура
5. Правовий статус Генерального прокурора в Україні. Порядок призначення Генерального прокурора на посаду та звільнення його з посади.
6. Правовий статус прокурора. Вимоги до осіб, які призначаються на посади прокурорів, порядок їх призначення та звільнення з посади. Припинення та зупинення повноважень прокурора.
7. Характеристика повноважень прокурора.
8. Національне антикорупційне бюро України: поняття, завдання, правові основи і принципи діяльності.
9. Директор НАБУ – вимоги, порядок призначення та повноваження. Статус працівників НАБУ – вимоги, порядок призначення та повноваження.

Термінологічне завдання:

Прокуратура; прокурор; Офіс генерального прокурора України; Генеральний прокурор, Наказ Генерального прокурора України; Спеціалізована антикорупційна прокуратура, Рада прокурорів України, Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія прокурорів, письмові вказівки прокурора.

Контрольні запитання:

1. Яке місце прокуратури в системі органів державної влади України?
2. Які основні повноваження Генерального прокурора України?

3. Назвіть класні чини, які присвоюються працівникам прокуратури.
4. Назвіть дисциплінарні стягнення, які можуть накладатись на прокурорських працівників.
5. Вкажіть види заохочень, що можуть бути застосовані до прокурорсько-слідчих працівників.
6. Дайте правову характеристику Наказу Генерального прокурора України.
7. Перелічіть та охарактеризуйте гарантії незалежності прокурора в Україні.
8. Охарактеризуйте вимоги щодо несумісності прокурора.
9. Класні чини працівників прокуратури та порядок їх присвоєння.
10. Охарактеризуйте правовий статус Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів.
11. Взаємодія органів прокуратури з НАБУ.

Практичне завдання:

Задача 1.

Громадянин К., 26 років, який закінчив юридичний коледж зі ступенем бакалавра і має річний стаж роботи державним виконавцем, звернувся до регіональної прокуратури із заявою прийняти його на посаду прокурором у тому ж районі, де він працював на попередній посаді. Керівником регіональної прокуратури йому було відмовлено.

Чи були підстави для відмови? Які саме? Назвіть вимоги, що пред'являються до осіб, які призначаються на посади прокурорів та порядок їх призначення.

Задача 2.

До місцевої прокуратури звернувся громадянин Д., інвалід із зору. Посилаючись на те, що йому дуже важко читати й писати, він висказав прохання виділити йому працівника прокуратури, який би зміг захистити його конституційні права у суді під час розгляду цивільної справи. Прокурор прокуратури відмовив йому, посилаючись на те, що у прокуратури на день звернення громадянина Д. великий обсяг термінової роботи. Йому було запропоновано звернутися до юридичної консультації за місцем мешкання.

Чи правильно вчинив прокурор? Інтереси яких груп громадян має представляти прокурор у суді?

Задача 3.

За порушення трудової дисципліни прокурор регіональної прокуратури Харківської області своїм наказом притяг до дисциплінарної відповідальності прокурора Харківської місцевої прокуратур № 2 та виніс йому сувору догану.

Чи правильно вчинив прокурор регіональної прокуратури? Який орган може притягти до дисциплінарної відповідальності працівників прокуратур? Які види дисциплінарних стягнень можуть застосовуватися до працівників прокуратури?

Література:

Нормативний матеріал:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р.
2. Закон України «Про прокуратуру» від 5 листопада 1991 р. (втратив чинність).
3. Закон України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 р. (із змінами і доповненнями).
4. Положення про класні чини працівників прокуратури, затверджене постановою Верховної Ради України від 6 листопада 1991 року
5. Дисциплінарний статут прокуратури України, затверджений постановою Верховної Ради від 6 листопада 1991 р.
6. Наказ Генерального прокурора України №4/Ігн від 03.12.2012 р. Про організацію прокурорського нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність.
7. Наказ Генерального прокурора України № 4гн від 19.12.2012 р. Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні.
8. Наказ Генерального прокурора України № 5гн від 19.09.2005 р. Про організацію участі прокурорів у судовому розгляді кримінальних справ та підтримання державного обвинувачення.
9. Наказ Генерального прокурора України № 7гн від 02.04.2012 р. Про організацію прокурорського нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян (із змінами і доповненнями).
10. Наказ Генерального прокурора України № 2гн від 15.12.2011 р. Про організацію роботи з кадрами в органах прокуратури України.
11. Наказ Генерального прокурора України №6гн від 28.11.2012 р. Про організацію представництва прокурором в суді інтересів громадянина або держави та їх захисту при виконанні судових рішень.
12. Положення про нагрудний знак «Почесний працівник прокуратури», затверджене наказом Генерального прокурора України від 9 лютого 2000 р. № 113 к.

Спеціальна література:

1. Бородін І. Функціональні обов'язки прокуратури у сфері забезпечення прав людини і громадянина (загальний нагляд, представництво інтересів громадян // Право України. – 2000. – № 7. – С. 46.
2. Ворсінов Г. Становлення прокуратури незалежної України // Право України. – 1997. – №1. – С. 22-25.
3. Грицаєнко Л. Конституційно-правовий статус прокуратури України // Вісник прокуратури. – 2007. – № 1. – С. 88-90.
4. Захаров Є. «Круглий стіл» з проблем реформування конституційного статусу прокуратури // Право України.- 2005. - № 4. – С. 138-139.
5. Каркач П. М. Організація роботи прокуратури міста, району / П. М. Каркач. – Х.: Право, 2010.
6. Каркач П. М. Правові основи прокурорської діяльності в Україні: науково-практичний посібник / П. М. Каркач, А. В. Лапкін. – Х.: Право, 2011. – 264 с.

7. Козьяков І. Прокурорський нагляд за законністю оперативно-розшукової діяльності: його проблеми // *Право України*. – 2000. – № 1. – С. 82-83.
8. Косюта М.В. Прокурорська система України в умовах демократичного суспільства: Монографія. – Одеса. – 2002.
9. Косюта М.В. Прокуратура України: навч. посіб. / М. В. Косюта. – 2-ге вид., переробл. і доп. – К.: Знання, 2010. – 404 с.
10. Косюта М. Функції прокуратури за законодавством країн пострадянського простору: порівняльно-правовий аналіз // *Право України*. – 2003. – № 5. – С. 80-84.
11. Косюта М., Долежан В. Правозахисна функція прокуратури та її закріплення у майбутньому законі України «Про прокуратуру» // *Право України*. – 2006. – № 3. – С. 59-62.
12. Лапкін А. В. Конституційно-правовий статус прокуратури України і міжнародний досвід / А. В. Лапкін // *Другі конституційні читання: зб. тез наук. доп. і повідомл. міжн. наук. конф.* – Х.: Права людини, 2009. – С. 270-272.
13. Лапкін А. В. Кримінальне переслідування – перспективна функція прокуратури / Лапкін А. В. // *Вісн. Нац. Акад. прокуратури України*. – 2011. – № 1. – С. 63-72.
14. Мичко М., Голова Н. Про основні принципи організації прокуратури // *Право України*. – 2000. – № 12. – С. 74.
15. Медведько О. Реформування органів прокуратури України // *Вісник прокуратури*. – 2006. – № 10. – С. 51-53.
16. Мінюков П. Співвідношення прокурорського нагляду і відомчого контролю при розслідуванні кримінальних справ слідчими. *Право України*. 1999. №1. – С.111-115.
17. Мичко М. До питання про загальнонаглядову діяльність прокуратури // *Право України*. – 2000. – № 4. – С. 50-51.
18. Попович Є. Щодо визначення мети і завдань органів прокуратури // *Вісник прокуратури*. – 2007. – № 2. – С. 21-23.
19. Потебенько М. Прокуратура України на межі третього тисячоліття // *Право України*. – 2001. – № 1. – С. 6-7.
20. Прокурорський нагляд в Україні: підручник / І.І. Когутич, В.Т. Нора, А.А. Павлишин, В.В. Луцик; за ред. В.Т. Нора. – К.: Ін Юре, 2011. – 592 с.
21. Руденко М. Проблеми розвитку прокуратури України // *Право України*. – 2003.- № 2. – С. 57-59.
22. Бублик Н.С. Коспект лекцій з навальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» / Н.С. Бублик / Дніпро. – 2019 рік. 172 с.
23. Судові та правоохоронні органи: навчальний посібник / М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, Ю. С. Назар, М. Т. Гаврильців, Г. Ю. Лук'янова, А. І. Годяк, М. М. Бліхар. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. – 388 с.